

Спеціалізовані фінансові установи ООН в історико-юридичному аспекті.

Після закінчення Великої депресії, котра майже вщент зруйнувала світову економіку виникла нагальна потреба в створенні організації для регулювання валютної системи. На початку 40-х років Харрі Декстер Уайт (США) та Джон Мейнард Кейнс (Великобританія) майже одночасно внесли пропозицію про створення нової світової валютної системи та відповідно постійно діючої організації. У 1946 році фінансова Конференція Об'єднаних Націй в Бреттон-Вудсі розглянула та затвердила Статті угод Міжнародного валютного фонду та Міжнародного банку реконструкції та розвитку. В березні 1946 року в м. Саванна (США) відбулася установча сесія МБРР та МВФ. СРСР брав участь у конференції, підписав заключний Акт про створення Міжнародного Валютного Фонду та Міжнародного Банку Реконструкції та Розвитку (МБРР), але пізніше не ратифікував цих документів.

Бреттон-Вудські угоди встановили та юридично закріпили фундаментальні положення міжнародної фінансової системи. Згідно з ними було створено:

- МБРР як постійно діючий орган, що забезпечує створення сприятливих умов для капіталовкладень, стимулювання міжнародних потоків довгострокових інвестицій, сприяння реконструкції та розвитку територій держав-членів, полегшення конверсії воєнної економіки в цивільну та інше;

- МВФ як центр зі сприяння співпраці та консультаціям між державами-членами з міжнародних проблем регулювання та координації валютно-фінансової діяльності та підтримки розвитку виробничих ресурсів держав-членів.

Станом на 28 грудня 1945 року, тобто на момент вступу в дію Угод про створення МВФ та МБРР, їх членами були 29 держав. Кількість держав-членів постійно зростала. Так, станом на сьогоднішній день членами МВФ та МБРР є 184 держави (дані станом на 24 серпня 2005 року) (www.un.org).

Всі колишні республіки СРСР, окрім Азербайджану, вступили до МВФ та МБРР у травні-червні 1992 р. Україна стала членом МВФ та МБРР 3 вересня 1992 року згідно із Законом України від 3 червня 1992 року №2402-ХІІ “Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції і розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій” (Циганкова Т.М., Гордєєва Т.Ф. Міжнародні організації. – К., 2001. – С. 278). Статутною ціллю МВФ було оголошено забезпечення впорядкування відносин у валютній

сфері, подолання конкурентного знецінення валют, а Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР), покликаний надавати допомогу у відновленні та розвитку держав-членів. Україна, вступивши до МБРР стала 167 членом Банку, а станом на сьогоднішній день кількість його членів становить 184 держави. МБРР має форму міжнародного відкритого акціонерного товариства. Основними цілями Банку є сприяння реконструкції та розвитку території держав-членів через заохочення капіталовкладень на виробничі потреби, заохочення приватних іноземних капіталовкладень й надання фінансової допомоги з метою розвитку виробничого сектору економіки, сприяння довгостроковому збалансованому зростанню міжнародної торгівлі та підтримці рівноваги платіжних балансів, що повинно сприяти зростанню продуктивності праці, рівня життя та поліпшення умов праці в державах-членах. Згодом МБРР став основою створення групи організацій Світового банку, до складу якого увійшли три структури, що мають ідентичні механізми і схожі функції, а саме: Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (БАГІ), Міжнародна фінансова корпорація (МФК), ціллю якої є надання допомоги у фінансуванні приватних підприємств, Міжнародна асоціація розвитку (МАР), націлена на надання допомоги країнам, що розвиваються, на пільгових умовах.

МФК було створено у 1956 році з метою сприяння економічному зростанню країн, що розвиваються, через заохочення приватного бізнесу у виробничій сфері. МФК, як вже згадувалося вище, є членом групи Всесвітнього банку, але юридично та фінансово є незалежною від МБРР. До складу організації входять 178 держав. Україна є членом МФК з 1993 року (Циганкова Т.М., Гордєєва Т.Ф. Міжнародні організації. – К., 2001. – С. 282). На сьогоднішній день МФК є найбільшим у світі інвестором у приватний сектор.

МАР було створено 1960 року як філію МБРР (Циганкова Т.М., Гордєєва Т.Ф. Міжнародні організації. – К., 2001. – С. 281). Керівництво МБРР і МАР здійснюється одними й тими ж процедурами, в них спільний персонал, штаб-квартира, очолюються одним президентом та використовують одні й ті ж стандарти, оцінюючи проекти. Різниця лише в джерелах фінансування. Для того, щоб вступити в МАР держава повинна бути членом МБРР. Членами МАР є 165 держав. МАР надає довгострокові кредити по нульовій процентній ставці найбільш біднішим державам світу. Метою цієї організації є досягнення рівності між державами та всередині держав, особливо в плані доступу до початкової освіти, елементарного медичного обслуговування, водопостачання та каналізації, а також забезпечення доступу більшої кількості людей до суспільних благ за рахунок підвищення продуктивності праці.

БАГІ було створено в 1988 році як організація групи Світового банку, юридично та фінансово незалежна від МБРР. До складу БАГІ входять 165 держав. Україна є його

членом з 19 липня 1994 року (Циганкова Т.М., Гордєєва Т.Ф. Міжнародні організації. – К., 2001. – С. 285). Метою створення цієї організації було сприяння надходженню інвестицій у держави, що розвиваються. БАГІ виконує три основні функції: надає гарантії від некомерційних ризиків обраним нею інвесторам; консультує уряди держав, що розвиваються, з питань розробки та реалізації стратегій, програм та процедур, що стосуються міжнародного інвестування; пропонує рекламні послуги й виступає як спонсор діалогів між міжнародними діловими колами та конкретним урядом – організатором зустрічей з питань інвестицій.

Всі ці спеціалізовані економічні установи ООН, хоча і є структурними підрозділами МБРР, але формально вони незалежні від нього. Кожен з них має свій установчий акт. Світовий банк функціонує у тісному зв'язку з МВФ, причому всі його організації зв'язані угодами про співробітництво з ООН. Так, Бреттон-Вудські установи в свою чергу можна класифікувати на валютно-кредитні та кредитні. Метою перших є сприяння розвитку міжнародної торгівлі та валютного співробітництва. Ціллю ж кредитних є надання фінансової допомоги країнам, що розвиваються. Валютно-кредитна спеціалізована установа – це Міжнародний валютний фонд, а кредитна – Всесвітній банк, до складу якого входять решта фінансових установ, окрім МВФ.

Юридично МВФ та МБРР представляють собою міжнародні валютно-фінансові організації міжурядової співпраці. На основі договору з ЕКОСОП та згідно зі статтею 57 Статуту ООН Фонд та Банк є спеціалізованими установами ООН, що відповідають всім вимогам, котрі висуваються до таких організацій, а саме:

- 1) міжурядовий характер угод про створення таких організацій;
- 2) широка міжнародна відповідальність в межах їх установчих актів;
- 3) здійснення співробітництва в спеціальних областях, таких як економічна, соціальна, культурна, гуманітарна та інші;
- 4) зв'язок з ООН (Действующее международное право: в 3-х томах. Т.1. – М., 1999. – С. 21.).

Лише сукупність всіх вищезгаданих рис надає міжнародній організації статус спеціалізованих установ ООН.

Ключові слова: спеціалізована установа, Міжнародний валютний фонд, Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Міжнародна асоціація розвитку, Міжнародна фінансова корпорація, Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій.

Key words: specialized agencies, International Monetary Fund, International Bank for Reconstruction and Development, International Development Association, International Finance Corporation, Multilateral Investment Guarantee Agency.

Анотація.

Спеціалізовані фінансові установи ООН в історико-юридичному аспекті.

На сьогоднішній день велику роль у розвитку сучасних міжнародних економічних відносин відіграють спеціалізовані фінансові установи системи ООН, а саме: Міжнародний валютний фонд та група Світового банку (Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Міжнародна асоціація розвитку, Міжнародна фінансова корпорація, Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій).

Annotation.

The specialized financial agencies of UN in historical and judicial aspects.

Today the great role in the development of temporary international economic relations play the specialized financial agencies of UN, among them: International Monetary Fund and the World Bank Group (International Bank for Reconstruction and Development, International Development Association, International Finance Corporation, Multilateral Investment Guarantee Agency).